

Ingen ønskede Ordet i denne Sag, og Formanden satte derfor under Afstemning, hvorvidt Sagen skulde overgaae til anden Behandling. Ved denne viste det sig imidlertid, at det Antal Medlemmer (26 foruden Formanden), der efter Grundloven udfordres for at kunne tage Beslutninger, ikke var tilstede, og man maatte derfor vente indtil Forsamlingen var forsaavidt bleven fuldtallig.

Formanden: Jeg skal tillade mig at gjentage, at den Sag, som først staaer paa Dagsordenen, er Sagen angaaende Forslag til Lov, betraeffende Ophævelse af den Skolelærerne paa Landet paahvilende Afgift under Navn af Degnepenston. Det er til 1ste Behandling, at Sagen foretages.

Orsted: Jeg havde adskillige Bemærkninger at gjøre til denne Sag. Men jeg har ikke været beredt paa, at den endnu stod aaben, naar jeg kom, og jeg er maaskee i dette Døgn ikke saa godt istand til at udvikle min Mening, som under andre Omstændigheder. Jeg kan naturligviis Intet have imod, at det lærde Skolevæsen afstaaer, til Bedste for Skolelærerne, den Ret til Pensioner, som tilkom det af Degnekaldene ved Degneindtægternes Overgang til Landshyfskolevæsenet. Men Sagen er fremstillet paa en Maade, der efter mine Tanker aldeles ikke er svarende til Tingenes virkelige Beskaffenhed, og som kaster en uretfærdig Bebrejdelse paa den forrige Skolebestyrelse, ligesom den ogsaa har givet Anledning til ubillig Misfjendelse af det Udcast, som er blevet foreslagt. Der er desuden en Bestemmelse, som jeg troer ikke kan bestaae med Retfærdighed, og som jeg ogsaa troer kunde være betænkelig. Det er nemlig den, at ogsaa de Communer, der have erhvervet en Ret til at nyde disse Pensioner, skulle tabe denne Ret uden fuldstændig Erstatning. Hvad det Første angaaer, saa er min Mening den, at Skolelovgivningen, ved at lade de saakaldte Degnepensioner hvile paa Degneindtægterne efter at disse bleve deelte mellem Skolelærerne, aldeles ikke har taget Noget fra Skolelærerne eller fra Communerne, men alene forbeholdt det lærde Skolevæsen den Rettighed, som det havde beholdt tilbage med Hensyn til disse Degneindtægter, der forhen i langt større Omfang vare komne de lærde Skoler tilgode.

Dette forekommer mig aldeles klart, naar man læser Anordningen af 29de Juli 1814 § 55. Den bestemmer nemlig hvilken aarlig Løn, deels i Korn i Skjeppen, deels i Korn at betale efter Capitelstart, som skulde tilkomme Skolelærerne, foruden de øvrige Subsistensmidler, som blev dem tillagte, nemlig frit Huus, en Jordlod, Fourage og Brændsel. Efter nu at have bestemt, hvilken Løn Skolelærerne skulle have, siger Anordningen, at denne Løn skal udredes af Degneindtægterne, der efter en rimelig Beregning skulle ansættes, og kun det, der efter sliig Beregning mangler, lignes paa Communen. Nu forekommer det mig aldeles klart, at, naar man anviser Skolelæreren den Løn, som han skal have, efter de Bestemmelser, som i enkelte Tilfælde, efter Forholdenes Beskaffenhed, skulde tages ganske eller tildeels i Degneindtægter, saa maae disse beregnes saaledes, at først de derpaa hvilende Udgifter ere fradragne, og at de altsaa maae have faaet et saameget større Tillæg af Communerne, som behøvedes for at afholde denne Degnepenston. Communerne bleve heller ikke derved besvarede; tværtimod var det i høi Grad lettende for Communerne, at Degneindtægterne bleve overdragne dem til Benyttelse for Skolevæsenets Opreisning. Der er vist ikke truffet nogen mere velgjørende Foranstaltning til Bedste for Almue-skolerne, end det, at Degneindtægterne bleve overdragne til Skolevæsenet, hvilket iøvrigt længe før Anordningen af 29de Juli 1814 udkom, blev udøvet deels paa enkelte Steder efter mangfoldige specielle Resolutioner, deels paa Verne i Almindelighed efter den provisoriske Anordning, der udkom om Vernes Skolevæsen den 10de October 1806. Det Forslag hidrører netop fra Mand, som i høieste Grad interesserede sig for Skolelæreren, og det blev dengang almindelig antaget, at denne Overdragelse af Degneindtægterne til Skolevæsenet, hvorover man fra den geistlige Side tildeels beklagede sig, var en stor Velgjerning for Skolevæsenet. At nu Communerne ikke fik andre Degneindtægter end dem, der virkelig vare tilstede, at de maatte bære de Byrder, der hvilede paa Degneindtægterne, forekommer mig aldeles naturligt. At dette ogsaa er udøvet i